

HANS REYNOLDS

HOS GAMMELT NORSK FOLK

REISESKILDRINGER

FRA

FÆRØERNE

Hos gammelt norsk Folk

KUNOYJ (KUNØ)
KALLSOYJ (KALSØ)
VIDOYJ (VIØ)
FUGLOYJ (FUGLØ)
STREYMOYJ (STRØMØ)
SVINOYJ (SVINØ)
BORDOYJ (BORDØ)
EYSTROYJ (ØSTERØ)
MIKJUNÆS
GÁSHOLMUR (GAASEHOLM)
TINDHOLMUR (TINDHOLM)
VÁGOYJ (VAAGØ)
KOLTIR
NESTUR
NÓLSOYJ (NOLSØ)
KABELEN (KÁBILIN)
SANDOYJ (SANDØ)
SKUVOYJ (SKUVØ)
STÓRI DIMUN (STORE DIMON)
LÍTLI DIMUN (LILLE DIMON)
FROBBA (FRODEBØ)
SUDROYJ (SYDERØ)
SUMBØVUR
SUMBBÁR STEINUR (MUNKEN)
4 GEOGR. MILE

Hans Reynolds

Hos gammelt norsk Folk

Reiseskildringer fra Færøerne

L. E. Tvedte
Kristiania
1905

Til Föroyar.

Olavsdagen 1902.

Tórshavn.

Du blaaner frem i Nordhavs Brus
med Skoddesvøb om Tind,
du Land, hvor Sverre Konges Vugge stod;
hvor mangen Høvding speided
fra sin Løfting Leden ind,
der færdes end en Slægt med Kraft og Mod.

Ei lægger Langskib under Ø,
ei høres Aaretakt
fra skjolddækt Skrog med brynjeklædte Mænd;
men staute Skud af Haralds Æt
om Fædres Arv staar Vagt
ved Troskabs Aand, om ei med Sverd ved Lænd.

De reise vil ved ærlig Id
sin sjunkne Fortidshal
paa ryddet Tue og paa egen Grund;
thi Aanden lever end idag
— som Tegn ei glemmes skal
Norrønamaalets Klang fra Barnemund!

Vær hilset gamle Frændefolk
paa Förjars Klippekyst,
hold freidig sammen, enige og tro;

din Ungdom gaar bag Mærket frem
og vover glad en Dyst,
og af dens Kamp det spire vil og gro.

Vær hilset, naar paa Olavs Dag
du samler dine Mænd,
du Land med Hjertelag bag fjeldhaardt Bryst;
om Bresterson i Haug er lagt,
hans Aand dog gaar igjen,
saa længe Bølgen bruser om din Kyst.

Hans Reynolds.

Her kunna vit siggja um morguntíð,
hvar sólin kemur úr kavi,
hon tankarnar dregur til okkara brøður,
*sum búgva fyri eystan havið." *)*
(Færøingen Jóan Petur uppi í Trøð).

Langt ude i Nordhavet — seksti Mil fra Norges Vestkyst — ligger et lidet Fjeldland, høit, veirhaardt og stormomsust; med snedække Tinder, skummende Fosse, grønne Bøer og dybe, stille Dale.

Det er Færøerne.

Paa Harald Haarfagres Tid blev de bebygget af Nordmænd, og det havde længe været mit Ønske at besøge dette lille staute norrøne Folk. Øerne har ikke stort flere Indbyggere end Kristiansand, og Landomraadet er mindre end

*) Her kann me sjaa det ved Morgontid,
kvar Soli ho kjem or Kavet,
ho Tankarne dreg til dei Brøder, som bur
og byggjer austan-um Havet.

Jarlsberg Fogderi. Befolkningen har alligevel magtet at bevare sit gamle norske Sprog, skjønt den gjennem Tiderne har været paanødet et for den fremmed og unaturligt Tungemaal i Kirke, Skole og Ret.

En Ven af mig, som er Hvalfanger, fortalte mig engang, at det havde været saa underligt for ham som Nordmand at komme sammen med disse vennesæle og gjæstfrie Mennesker, der trods den lange Adskillelse fra Moderlandet har været for trofaste til at glemme og aldrig lægger Skjul paa sit norske Sindelag. Alt derborte forekom ham saa hjemligt og mindet om Norge, og han havde lært at holde af denne Befolkning, som endnu gaar med Toplue og Hudsko og snakker gammelt Norsk og til Dansen synger Kvæder om *Ólavur Kongur* og Sigmund Bresterson.

Jeg skal derfor ikke nægte for, at det var med blandede Følelser, jeg en deilig Junikveld fik Øerne i Sigte. Disse Øer, som i 1814, da vi haardt trængte fra alle Kanter havde nok med at berge vor egen Selvstændighed, i Lighed med Snorres gamle Sagaland, blev os berøvet af et Folk, med hvem vi i fire Hundrede Aar havde staaet broderlig sammen i Krig og Fred.

En bekjendt norsk Politiker udtalte for nogle Aar siden, at den Amputation paa vort Fædreland, som fandt Sted ved Kielerfreden, idet de gamle norske Bilande blev hugget løs fra Norge og lagt ind under Danmark, var den sidste Forsmædelse mod os, i samme Stund som

vort lange Forbund med Naboriget brast. Og det ligger nær og er naturligt nok for en Nordmand at mindes dette, naar de 18 smaa Øer som et Stykke Norge dukker op af Havet.

Du kan se dem langt tilsjøs — hele Ørækken med blaanende Tinder, Toppe og Skar, og du blir varm om Hjertet. Det er en Del af Norges Historie, som her stiger frem.

Af de Oplysninger, vore Historikere nu sidder inde med, faar man et klart Indblik i den Behandling, der blev os tildel just paa et Tidspunkt, da vi var udmattet af Krig, Uaar og Nød. At vi dengang tabte disse vore eiendommelige Kolonier skyldes udelukkende et Kneb fra en fremmed Diplomats Side.

Under Behandlingen af Kielertraktaten udtalte nemlig den danske Forhandler, Bourke, ligeoverfor den svenske Forhandler, Wetterstedt, at Island, Færøerne og Grønland „som bekjendt" altid havde tilhørt Danmark. Enhver Nordmand med Kjendskab til sit Lands Historie ved imidlertid, at som bekjendt nævnes disse Lande ned igjennem Tiderne som Norges gamle Bilande. Færøerne omtales saaledes som et til Norge hørende Skatland allerede i anden Halvdel af det 10. Aarhundrede, Islands Forhold til Norge er det overflødigt nærmere at berøre, og Kristian 4. udtaler om Grønland: „Det er ubilligt, at fremmede Søfarere skal erhverve sig Fordele paa Søer*), som tilhører mit norske Rige."

*) Farvandet omkring Grønland.

Naar det nu, efter den danske Forhandlers Mening, var en saa bekjendt Sag, at disse Lande tilhørte Danmark, skulde det ha været overflødigt for ham, som han gjorde, at kræve dem nævnt i Fredstraktaten som udtrykkelig undtat fra, hvad der afstodes til Sverige. Det var jo norsk Eiendom, det her var Tale om at afstaa, ikke dansk.

En dansk Historiker, Fr. Schiern, udtaler i 1844 bl. a.:

„Dersom man ved Fredsslutningen i Kiel med Bestemthed havde nedlagt Paastand imod de gamle norske Skatlandes, Færøernes, Islands og Grønlands Forbliven ved Danmark, da vilde den danske Regjering vistnok af den Grund neppe ha ladet sig bevæge til modigen at foretrække Kamp, og at hine norske Kolonilande dengang løsreves fra Moderlandet, hidrører vel saaledes fornemmelig ikkun derfra, at den Seierherre, der i Kiel dikterede Fredsbetingelserne, vistnok ei fra sin Fødestavn ved Pyrenæerne havde medbragt nogen Anelse om den betydningsfulde Plads, som hine Normannernes Kolonier har indtat i det gamle Norges herlige Historie."

Helt fra 1814 af og udover, til det endelige Opgjør med Danmark fandt Sted i Begyndelsen af 1820-Aarene, var dette Overgreb fra dansk Side flere Gange fremme i den norske Presse. Spørsmaalet blev nærmest vakt fra historisk interesseret Hold, som drømte om en Gjenreisning af Norges Velmagt. I 1870-Aarene, da der atter

i den norske Presse reistes en Bevægelse for Islands Gjenforening med Moderlandet, findes der Antydninger til, at Spørsmaalet ogsaa har været udstrakt til en Ændring i Færøernes statsretslige Forhold.

Henrik Wergeland synger:

Til Færø, hvem ikkun det Snedrev slaaer,
som fyger af hvide Faar,
til Grønland og kjære Island
vildfremmede Bølge gaaer.
Slig Slagfjederpragt
var engang lagt
af Norge, den Ørn, over Sjø.
Nu plukket den er.
De deilige Fjer
omdrive nu under Ø.

— — — — —

Har Færøfolket endnu Kjærlighed til os, saa er det heller ikke glemt i Norges Dale. Og skulde du tvile herom, saa reis omkring i vort Land, og du vil føle Sandheden af det gamle Ord, at „om Blodet er aldrig saa tyndt, det er dog tykkere end Vand“ — i By og Bygd lever Mindet om dem, som „Norrønamaalet i ensomme Krog skulde hædre“.

* * *

Efter to Døgns Reise i smukt Veir havde vi Færøernes lille Hovedstad Tórshavn for Baugen og kunde være inde, før Natten faldt paa.

Et sidste Solstreif gled henover de grønklædte Fjeldsider, og Dampfløiten gav Ekko langt inde i Dalene, da vi styret ind mellem de høie Øer Nólsoy og Streymoy og lod Ankeret

gaa paa Vaagen. Det var en ægte høinordisk Sommerkveld. Inde paa Markerne gik Faarene og græsset, og en fin, blaa Røg steg op af Torvtaget paa en af de smaa rødmalte Bondegaarde udenfor Byen.

Straks efter blev vi omringet af Færøingerne i sine lette Baade, og ved at læne mig over Rækken hørte jeg nu det gamle norske Sprog. Skjønt jeg lyttet spændt efter, hvad de talte sig imellem, var det mig umuligt at opfatte andet af Samtalen end deres raske *„naj! naj!“* (nei! nei!), just som man hører det i Sogn eller Valdres.

De bar alle stribet Toplue, og en af dem, en ældre Mand, kom op paa Dækket og henimod Rækken, hvor jeg stod. Da han mærket, at jeg talte norsk, rakte han mig Haanden.

„God Kveld! — Nordmand, kan jeg høre? Velkommen til Førjar!“

„Tak for det! Her er Nordmænd før, ser jeg.“

Jeg pegte paa et Par norske Hvalbaade, som laa inde paa Vesturvaag med Dampen oppe.

„Aa ja, de har jo ikke ganske glemt os!“ Han smilte.

Det danske Sprog lød saa fremmed i hans Mund, og det slog mig, at han ikke brugte det til dagligdags. Jeg kom uvilkaarlig til at mindes, hvad v i har tabt, mens det lille Folk derborte, i sin Tid bare 5000, har været stærkt nok til at bevare sit Morsmaal, saa de den Dag idag sig imellem aldrig benytter et dansk Ord.

Det blev ikke sidste Gang under mit Ophold paa Færøerne, at jeg kom til at mindes dette.

Det var Nat, da vi roede iland i Tórshavn, men alligevel saa lyst, at jeg mærket, vi var kommet længere mod Nord. Ænderne sov med Hodet under Vingen oppe i de smaa Gader, og Lyden af en sagte rislende Bæk, der kom fra Dalføret ovenfor Byen, var det eneste, som brød Stilheden. Ud igjennem de halvaabne Døre trængte Lugten af Torvrøg, og mange af Husene var saa lave, at jeg kunde lægge Haanden op paa Græstaget.

Min Ledsager banket nu paa et Vindu i Gjæstgiveriet, og mens han stod der og talte med dem indenfor, kom en ung Mand gaaende og stanset ved Hustrappen. Han tog Gadedørsnøglen ned fra en Spiger paa Væggen og laaste op, hængte derpaa Nøglen tilbage paa sin Plads og slog Døren i efter sig. Selv i Hovedstaden er der mange, som ikke laaser Dørene om Natten, da Tyveri er sjeldent.

Da imidlertid alle Rum paa Gjæstgiveriet var optat, faldt det straks ved Ankomsten i min Lod at modta Bevis paa den færøiske Gjæstfrihed, og i en intelligent og elskværdig Færøings Hjem tilbragte jeg den første Nat hos vort gamle Frændefolk.

Tórshavn, Færøernes eneste By, har nu omkring 1600 Indbyggere og ligger paa den største af Øerne, Streymoy. Der er mange maleriske Gadepartier, og naar man færdes i den gamle Del af Byen, faar man uvilkaarlig Indtrykket af at befinde sig i Europas mærkeligste Hovedstad. De tjærede Huse er forsynet med Træpiber, hvorfra Torvrøgen spreder en frisk Lugt, og paa de græsklædte Tage holder ofte Hønsene til. Paa Taget af Lagtingsbygningen (*tingstova*), hvor Landets Kaarne træder sammen Olavsdagen, er der ogsaa frodig Græsvækst, og en Færøing sa smilende, at han troede, man maatte kunne *„føða eina kú alt summarið.“*

Gade i Tórshavn.

Vogne bruges ikke paa Øerne, da der mangler Veie, og vilde heller ikke passe for Tórshavns trange Gader og Smug. Men ret som det er, ser man en Færøing med „Løb“ paa Ryggen, det eneste Transportmiddel der benyttes tillands foruden Kløvhest. Det er en Sprinkelkurv af Træ, som bæres i en Uldsæle over Panden, og

jeg la ofte Mærke til, at Færøingen foldet Hænderne over Hodet, naar han bar, muligens for at dæmpe Trykket af den tunge Byrde. Smaagutterne bruger en mindre Løb, og at bære denne fra Barnsben af udvikler Nakkemusklerne i høi Grad.

Torvbæring.

En fremmed Sjømand forsøgte engang at bære en Løb, fyldt med Torv, opover en Bakke, da han mente, at dette var en let Sag. Han var imidlertid ikke kommet langt, før han skalv i Knærne og gav tabt. Han forsøgte nu paa slet Mark, og det gik bedre end forrige Gang, men han sátte snart Løben ned.

Tórshavn er en By med mange Minder fra Norges Historie og har været Tingsted fra ur-

gamle Tider. Der stævnedes ofte til dette Ting af Høvdingerne, naar Sager af større Vigtighed skulde forhandles. Mangt et norsk Langskib har her fundet Havn, og her var det ogsaa, at Sigmund Bresterson, Olav Trygvasons haandgangne Mand, talte til Almuen for at faa den til at anta Kristendommen. Her feires endnu som i svundne Tider Olavsdagen, da Landets Ungdom tumler sig i gammel norsk Folkevisedans og synger Kvæder fra Norges Sagatid.

Færøerne er nu et dansk Amt, og de fleste af Embedsmændene er endnu danske. Men den Dag idag gjælder Kristian den 5tes norske Lov derborte, ligesom Magnus Lagaböters *seyðabræv*, udstedt under Haakon Magnussön, er lagt til Grund for Bestemmelsen om Ordning af Faareholdet. Indtil for faa Aar siden havde der bare været danske Amtmænd paa Øerne, men denne Stilling indehaves nu af Færøingen *C. Bærentsen*, som er meget afholdt. Han har blandt andet skrevet en smuk Fædrelandssang „Föroyar og Föroya-mál“, til samme Melodi som „Ja, vi elsker“. I denne maner han sine Landsmænd til Vagt om Morsmaalet og minder om, at Nordmændene var de første, som gjæstet „Förjalandet.“

Der har flere Gange været Røster oppe om at skaffe Færøerne større Uafhængighed. Saaledes var der omkring Midten af forrige Aarhundrede Forslag fremme i den danske Rigsdag om at gi det færøiske Lagting samme Myndighed, som det islandske Alting havde. Der var livlige

Debatter i Rigsdagen i den Anledning, og en af Forslagets ivrigste og varmeste Talsmænd var gamle Grundtvig. Ved Afstemningen blev det imidlertid forkastet.

Søndagen efter min Ankomst skulde der holdes et Folkemøde i Trongisvág paa Suðuroy, foranstaltet af den nationale Forening *„Föroyingafelag“*, der hvert Aar har saadanne Møder *(fólkafundir)* omkring paa Øerne. Der var god Tilslutning fra Tórshavn, ikke mindst af Ungdommen, og skjønt Veiret var uroligt, og det saa ud til, at man kunde vente sig lidt af hvert, var alle i godt Humør og glædet sig til den friske Sjøtur. Det vakte lidt Forundring, da Nordmanden kom ombord, iført den færøiske Nationallue som enhver anden, men alle fandt det praktisk. Den er det bedste Hodeplag, man kan benytte derborte, hvor Kastevinde kommer saa ofte og braat ned fra Fjeldene. Baaden kom indom Tórshavn fra Norður-Øerne og medbragte adskillige Deltagere derfra, og da vi omsider dampet afsted, følte jeg mig rent som hjemme blandt al den muntre, freidige Ungdom, der gav sin Venlighed Luft ved ude paa Fjorden at istemme „Ja, vi elsker dette Landet.“

Veiret er yderst omskifteligt paa Færøerne — „ret som det regner, saa kommer det en Skur“ — og fra det graaeste Graat med tykke Taagedotter om Fjeldtinderne bryder Solen pludselig frem i al sin Glans. Det begyndte snart

at klarne i Skyerne, og da vi kom et Stykke sydover, blev det straalende Sommerveir. De færøiske Fjelde hæver sig i store Terasser eller „Hamre“ op af Havet og er grønklædte fra Sjøen til de høieste Toppe. De gjør i Graaveir et goldt Indtryk, men naar Solen skinner paa de lysegrønne Lier, hvor Faareflokkene gaar,

Kvivik. Streymoy.

og man her og der skimter en fredelig Bygd omkring en liden, tjæret Kirke, kan man fristes til med Færøingerne at synge: *„Tað er so vakurt í Förjun at búgva!“* (Det er saa vakkert at bo paa Færøerne!)

Paa Veien passerte vi ogsaa et af Øernes største Fuglebjerge, og da flere af os gjerne vilde

se dette paa nært Hold, gik Dampskibet helt opunder en mørk, lodret Fjeldvæg paa omkring 1000 Fod. Kapteinen gav nu flere Stød i Dampfløiten for at varsle de mægtige Klippekløfters utallige vingede Beboere, og Virkningen heraf var ligefrem imponerende.

Høit oppe paa Hylder og Afsatser sad Fuglene med de snehvide Bryst vendt ud mod Havet. Ved Lyden af den skingrende Fløite, hvis langtrukne Ekko gjenlød i de vældige Fjeldmasser, myldret de i tusindvis ud af sine Reder og Smuthuller og fyldte Luften med et øredøvende Skrig. Himmelen blev som overtrukket med en mørk Sky, og hvor man vendte Øiet, paa Bølgetopperne og langs Skibssiden, vrimlet det af skrigende, flaksende og dukkende Lunder, Lomvier, Alker og Riter. Den sidste er en smuk, glinsende hvid Maage med lyseblaa Vinger. Den skriger bestandig, Dag og Nat, saa det er blit til et Ordsprog derborte: *„tagnar ikki heldur enn ritan i berginum“* (tier ikke før Riten i Berget).

Færøingerne er et nationalsindet Folkefærd og glade i Sang. Og nu lød deres *landakvæði* „Visa um Föroyar“, en vakker Hymne til det lille Fjeldland:*)

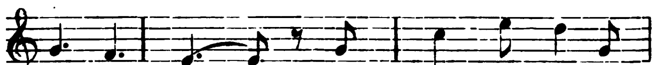
*) Forfattet af Provst F. Petersen á Nesi (Eysturoy).

Visa um Føroyar.

Allegretto.

Eg oyg - gjar veit, sum ha - va fjøll og
*) E åig - gjar vait, sum hä - va fjödl o

grø - na líð, og tak - tar e - ru
grø - na ly, o tak - tar e - ro

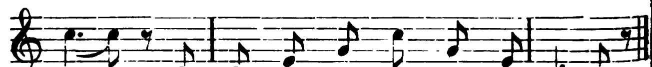
tær við mjøll um ve - trar - tíð; og áir ren - na
tär vi mjödl um ve - trar - ty; o ájir ræn - na

vak - rar har og fos - sa nógv; tær
väk - rar här o fås - sa nægv; tær

vil - ja al - lar skun - da sær í blá - an
vil - ja ad - lar skun - da sär y blå - an

sjógv. Gud sig - ni mítt fø - ði - land Før-oyar.
sjægv. Gud sig - ne mytt fö - je - land Før - jar.

*) Udtale.

Og tá ið veðrið tað er gott um summardag,
og havið er so silvurblátt um sólarlag,
so spegilklárt og deyðastilt og himmalreint —
tað er ein sjón, eg veit tú vilt væl gloyma seint.
Gud signi mítt føðiland Føroyar.

Men tá ið stormur spælir lag á fjallatind,
og bylgjurnar tær rúka av stað sum skjótasta hind,
og brimið stórar klettar ber langt upp á møl —
tá bát at temja gaman er við stýrisvøl.
Gud signi mítt føðiland Føroyar.

Mítt føðiland tað fátækt er, eg veit tað væl —
ei gullsand áin við sær ber um fjalladal;
men meðan líðin elur seyð, og havið fisk,
so fæst við Guds hjálp dagligt breyð á Føroyings disk.
Gud signi mítt føðiland Føroyar.

Mítt føðiland tað er ei stórt sum onnur lond,
men so væl hevur Gud tað gjørt við síni hond,
at alla tíð tað til sín dregur hjarta mítt;
tí rúm tað best í Føroyum hevur at sláa frítt.
Gud signi mítt føðiland Føroyar.

Mítt føðiland! tað ynski mær í hjarta er,
at lukkan góð má fylgja tær á tíni ferð,
so leingi sólin roðar í fjøll um morguntíð,
og skuggi fer um grønan vøll og bratta líð.
Gud signi mítt føðiland Føroyar.

Der var heist Flag, og mange Mennesker var samlet inde paa Bryggen, da Dampskibet noget over Middag ankret i Trongisvág. Vi blev nu omringet af flagsmykkede Baade og roet iland i den venlige Bygd, der ligger som inde i en norsk Vestlandsfjord. Selv blev jeg med et

Par færøiske Venner indbudt til en hyggelig og gjæstfri Familie, og efter at ha hvilet os ud efter Reisen benyttet vi Anledningen til at ta Stedets Kulgruber i Øiesyn.

Disse ligger paa den nordlige Side af Fjorden; man var naaet et Par Hundrede Alen ind under Fjeldet, og Kullene transportertes ud paa Traller. Et fransk Selskab har i Aarrækker havt Tilladelse til Kuldrift paa Øen, men har nu overladt det hele til et engelsk Kompani. Disse Gruber vil dog vistnok i Fremtiden bli af størst Betydning for Færøerne selv. Der findes ogsaa Kul paa en anden Ø, Tind-hólmur, men de er af daarlig Kvalitet. Den bekjendte Færøing Poul Nolsø sees i 1805 at ha fragtet færøiske Stenkul baade til Bergen og Kjøbenhavn.

Folkemødet holdtes ud paa Eftermiddagen ved Tvöroyri oppe i Dalføret. Med Föroyingafelags' Fane i Spidsen toget vi derop og spredte os i et grønt Bakkehæld, mens Mærket plantedes paa Kanten af et dybt Bækkeleie.

Suðuroy er meget bjergfuld, og fra Høiden havde vi et glimrende Udsyn indover Øen med lange, græsklædte Skraaninger *(brekkur)*, hvor Smaafosse glitret i Solskinnet, og Spover og Heilo hørtes gjennem Stilheden Under os, speilblank, laa Trongisvágfjorden, som her svinger ind i en bred Bugt.

Mødet aabnedes med en Sang til Morsmaalet (Melodi: „Suomis Sång"), som lød vakkert her ude i det Frie:

Hoyrið dans í stovu ganga!
hoyr um kappar kvæðið langa!
Tað er Förja-mál.
Hoyr við grúgvu mannin gamla
børn um fornar søgur samla!
Tað er Förja-mál.

Hoyrið brim*) um strendur brúsa!
Hoyrið storm í fjøllun súsa!
Tað er Förja-mál.
— — —
Tú mást bæði úti og heima
dýrt sum reyðargullið**) goyma
væl títt móðurmál.

Mærket foldet sig ud i den lette Bris. Det bærer i Midten Færøernes Nationalfugl, Kjelden: den Fugl, som selv er aarvaagen og advarer sine Kamerater, naar noget er paafærde.

Kjelden (*tjaldur*) er paa Færøerne blit det demokratiske Symbol, Billede paa den Færøing, hvis Bestræbelser gaar ud paa at hjælpe sine Fødeøer frem. Den bekjendte færøiske Digter og Frihedsmand, *Poul Nolsø*, som gav Stødet til Monopolhandelens Ophævelse, skrev under sin Kamp mod Embedsvældet et Digt „Fuglekvadet“, bestemt til Afsyngelse ved Dansesammenkomster, hvori han fremstiller sig selv som Kjelden med det lange, skarpe Næb, der driver Rovfuglene (den lokale Øvrighed) paa Flugt, hvergang de vil plyndre Smaafuglene (Folket).

---

*) Brænding.
**) purt Guld.

Det af alle Færøinger kjendte og afholdte Omkvæd lyder:

Fuglin í fjøruni
við sínum nevi reyða,
mangt eitt djór o høviskan fugl
hevur hann greitt frá deyða

(Fuglen i Fjæren med sit røde Næb, mangt et Dyr og høvisk Fugl har den frelst fra Døden).

En Færøing sier i et Brev til Forfatteren: „I Nordmænd forstaar os dog bedre end nogen andre.“ Og det er vist, at jeg i det Øieblik følte, hvor mit Hjerte var med dem i deres Kamp for atter at bænke sit eget Maal i Høisædet. Det, som de gjennem Aarhundreder har værnet om som en hellig Skat, det, som Barnet derborte endnu pludrer paa Morens Fang, det, som lyder iblandt dem i Sorg og i Glæde.

Tiden gik med Taler og Sang — alt paa færøisk, hvoraf jeg forstod det meste. Det færøiske har meget tilfælles med vore vestlandske Bygdemaal, men staar forøvrigt mellem norsk og islandsk. Man paastaar saaledes, at en Sogning og en Færøing skal kunne forstaa hinanden efter et kort Samvær. Selv havde jeg dog efter to Maaneders Ophold vanskeligt for at følge med, naar Færøingerne talte sig imellem. Det gik for hurtig. Anderledes var det ved Foredrag. At læse færøisk vil falde nogenlunde let for dem, som er vant med norsk Landsmaal.

Mødet, der bød paa mange varmhjertede Indlæg for Øerne og deres Fremtid, bl. a. af-

Digteren *Rasmus Effersø*, sluttet med en populær Sang: „Det færøiske Maal", hvis sidste Vers specielt blev sunget med Kraft og Glød:

Men enn tú gleðir hvønn tann mann,
ið Föringur vil vera,
og hann teg ongantíð gloyma kann,
men teg í minni bera.
Vær drekkum glaðir tína skál,
og so vár ynskir ljóða:
várt kæra, gamla móðurmál,
hav langa framtíð og góða!

Om Kvelden fik jeg for første Gang se den eiendommelige Færødans, som i gamle Dage ogsaa var kjendt i Norge og nu indføres paany. Den har holdt sig godt paa Suðuroy, særlig i den sydligste Bygd, Sunnbø, hvor den endnu findes i uforfalsket, oprindelig Skikkelse.

Denne Dans har tidligere været kjendt over hele Europa og dannet i Middelalderen det vigtigste Led i den selskabelige Underholdning. Man mener, at den er kommet til Øerne over Norge (Bergen) i Slutten af det 13de Aarhundrede, og Færøerne er nu det eneste Sted, hvor Kjædedansen, ledsaget af fortællende Sange, endnu eksisterer. Disse gamle Kvad, som ved mundtlig Overlevering er gaaet i Arv fra Slægt til Slægt, skriver sig fra Begyndelsen af det 14. Aarhundrede, og de ældste af dem har norske Motiver. Hvad Melodien angaar, saa har den færøiske Folkevise bibeholdt mange Træk fra den middelalderlige Kirkemusik.

I et gammelt færøisk Sagn fortælles det, at Kvadene stammer fra en Skindbog fra et Sted paa Island, kaldet *Fróðarsteinur* (vistnok af *fróður*, ɔ: kyndig, vis). Bogen skulde være kommet til Færøerne med et islandsk Skib, der strandet paa Sandoy, og ha været saa stor, at en Hest ikke kunde bære mere paa den ene Side af Kløvsadlen. Nogle af de færøiske Kvad forklarer ogsaa sin Oprindelse ved de indledende Ord: „*Ein er ríman úr Islandi komin, skrivað í bók so breiða*“ o. s. v., hvorved maaske sigtes til hint Sagn.

Føroyingur.

Det ansees for sikkert, at islandske „Skindbøger“ (Pergamenthaandskrifter) har cirkuleret paa Færøerne i Middelalderen. Man tror dog, at adskillige færøiske Kvad først er kommet *direkte* fra Norge og senere er blit noget islandiseret paa Grund af den stærke Indflydelse, som den islandske Saga (og Rime-)literatur havde paa Færøerne i Middelalderen.

Da jeg kom i Nærheden af Huset, hvor Dansen skulde holdes, var denne allerede i fuld Gang. Der hørtes en Trampen, saa det lød

lang Vei, og havde jeg tænkt mig Færødansen underlig, blev jeg ikke i mindste Maade skuffet. Ungdommen havde slaat Ring, og „*Ormurin langi*“, et Kvad om Svolderslaget, paa fem og otti Vers, runget under Loftet:

Viljið tær hoyra kvæði mitt,
viljið tær orðum trúgva,
um hann Ólav Tryggvason,
hagar skal ríman snúgva.*

Omkvæd:
Glymur dansur í høll,**
Dans sláið í ring!
Glaðir ríða Noregsmenn
til Hildar ting***

Kongurin letur snekkju smíða
har á sløttum sandi;
Ormurin langi størstur var,
sum gjørðist á Noregs landi.

Gulvet skalv under Karernes tunge Hælringe og gynget, saa jeg nærmest troede, at det vilde gi efter for denne vikingeagtige Berserkergang.

Det er forunderligt, hvor disse Kvæder, som synges ved Gruen de lange Vinterkvelde, kan gaa Befolkningen i Blodet.

To færøiske Sjømænd sad i en Havnekneipe i Kjøbenhavn, da et Par Bøller (Slusker) kom bort til dem og forlangte, at de skulde „rive i“ Drikkevarer. Den ene Færøing fór øieblikkelig op af Stolen:

*) skal Sangen her sig snu.
**) Lad Dansen runge i Hallen.
***) til Striden.

Ræddir eru danskir menn
mót Normonnum at ganga!!!

kom det med dirrende Stemme. Denne Strofe af „*Ormurin langi*“ faldt ham i Munden og gjorde en forbløffende Virkning. „Ih, beværs, det var nu ikke saa slemt ment, Kamerat,“ sa Bøllerne og trak sig tilbage.

Til Ære for den norske Gjæst la Suðuroyfolket ved næste Omgang ivei med Sinklarvisen, og da man kom til de mest krigerske Vers, var det, som om alle fik Blod paa Tand. Gamle Mænd paa Seksti gik med i Ringen, satte Øinene i Loftet og „dræbte“ Skotter, saa Sveden silte, og der var en Larm i *stova*, saa det var umuligt at høre Mands Maal. Indholdet af Sangen følges nemlig af alle de Dansende med spændt Interesse; naar Slagets Tummel skildres, knuger man hinandens Hænder, og naar Seiren er vunden, springes der i jublende Hop.

Færødansen er ikke vanskelig at lære og har nærmest tilfælles med en Leg. Man holder hinanden i Hænderne, helst afvekslende et Mandfolk og et Kvindfolk, og gaar nu visse Trin frem og tilbage. Hver Danser synger det bedste, han kan, mens én er Forsanger. Noget Musikinstrument bruges ikke, og det er derfor let at holde Bal paa Færøerne. Er Dansen alt igang, naar man kommer, kan man bryde Kjæden hvorsomhelst og glider hurtig ind i Takten. Hvis Kjæden er fuldtallig, og der endda er nogen, som vil delta, gjøres en Bugtning ind paa Gulvet, saa alle faar Plads.

En af de almindeligste Danseviser er *Oluvukvæði* (171 Vers), hvis smukke Tone er benyttet i Plougs „Paaskeklokken kimed mildt.“ Det heder i Omkvædet:

Stígum fast á várt golv,
sparum ei vár skó!
Gud man ráða, hvar vær drækkum
onnur jól.

Oversat:

Træder fast paa vort Gulv,
Sko ei spares skal!
Gud han raader, hvor vi drikke
Jul igjen.

Senere paa Kvelden maatte jeg gaa med i Ringen og opdaget nu to norske Hvalfangere, der danset som gamle Færøinger og ikke „sparet“ sine Sko.

Moroen varet hele Natten; der var mangen *vökur genta*, og de unge Færøinger spræket sig paa ægte Fjeldfolkevis. Der er noget kraftigt og spænstigt over dem, og Kost som Hvalkjød og Spæk kan sagtens gi baade Fedt og Knoker.

Hvis en Færøgut synes godt om en Jente, søger han at komme hende nærmere i Danseringen. Flytter hun sig da længer bort i Kjæden, betragtes det, som om at hun ikke bryr sig om ham.

Det er kjækt at se en Færøing komme hiskende paa sine lette Hudsko med Fjeldstaven i Haand. Og naar jeg saa mig om iblandt dem,

maatte jeg beundre deres klædelige Dragt: rød- og blaastribet Toplue, der minder om en Gardelue (de danser ofte med Luen paa), brun, ulden Kofte, som passer godt til enhver Aarstid, sorte Knæbukser med Messingknapper og brune Strømper. Fodtøiet er almindelige sorte Lædersko til Høitidsbrug og ellers Sko af barket Faareskind eller Kohud. Disse er bøiet op om Foden og sømmet over i Taaen og Hælen. De fastholdes af flettede Uldbaand, der bindes op om Anklen; Mændene har hvide Baand, Kvinderne blaa eller røde. Undertiden lægges de i Blød, før man trækker dem paa, for at de skal være myge og behagelige at gaa i.

Hverdagsdragt.

Den egentlige Høitidsdragt er en mørkeblaa Korttrøie med to Rader Sølvknapper, rød Vest med Broderier, Knæbukser af Trøiens Farve med Sølvspænder, kornblaa Strømper og sølvspændte Sko. Denne Dragt er overordentlig smuk, og hertil kommer den staselige *skruðhetta* eller *stavnhetta*, en Bondehat af fint, sort Vadmel. Den har to opstaaende store Spidser *(stavnur)* og er kantet med sorte

Traadkniplinger. Der er noget ligefrem høvdingeagtigt over dette Hodeplag, og dets imponerende Facon maa uden Tvil kunne føres tilbage til ældgamle Tider.

Mens Mandsdragten har holdt sig gjennemgaaende godt, falder Kvindernes Nationaldragt mere bort. Grunden hertil siges væsentlig at være den, at den kræver en udmærket Figur, ikke mindst pene Arme. Den bestaar af en kort Trøie, spættet blaa og rød eller mørke- og lyseblaa, nedringet med korte Ærmer og Snøring foran. Om Halsen lægges et Tørklæde, som gaar ned i Snøringen og danner en Trekant bag, og Skjørtet er kort, stribet og af Trøiens Farve. Paa Hodet bruges enten en liden Kyse eller et Tørklæde. Det er ogsaa en smuk Dragt, og Synd vilde det være, om den skulde bli ganske henlagt.

Høitidsdragt.

Først ud paa Morgensiden stilnet Dansen af. Den dyrkes endnu med en Iver, som neppe kunde ha været større hos de gamle Vikinger, og vil sikkert gaa igjen til sene Slægter hos

dette fjerne Øfolk, der har vist sig saa modstandskraftigt trods ihærdige Forsøg i Retning af at paatrykke det et fremmed Præg.

„Thi ude her i Havets Favn,
i Læ af Fjeld og stolte Tinder,
et lidet Folk med gammelt Navn
end værner tro sin Fortids Minder.“

Færøpige.

Mellem Jul og Fastelavn er den egentlige Dansetid. I Fasten *(fösta)* danses der ikke, og Overtrædelse heraf er hos mange ældre Folk næsten ensbetydende med Helligbrøde. Man er altsaa den Dag idag ikke kommet ganske over denne Levning fra den katholske Tid. En Sammenkomst med Dans finder ogsaa Sted ved „Varmekilde“ paa Eysturoy St. Hansnat *(Jóansøkunott)*. Folk har fra gammel Tid af valfartet til denne Kilde, da dens varme Vand har havt Ord for at være af helbredende Virkning.

Saa stilfærdige og indadvendte Færøingerne er i sin daglige Dont, saa begeistret blir de gjerne, naar de kommer sammen i et festligt

Lag, eller der f. Eks. røres ved deres nationale Minder. Den, som har reist omkring i Norge, vil bag vort Folks alvorlige, stundom næsten kolde Ydre sikkert ha fundet det samme Karaktertræk — en varm Understrøm, der til sine Tider kan anta rent overgivne Former.

Med Hensyn til Sprogforholdene paa Færøerne saa har Dansk fra Reformationens Tid været Kirke- og Retssprog, og alle Lærebøger, som benyttes i Skolerne, er danske. Det færøiske Sprog er saaledes helt og holdent blit skudt tilside, skjønt det nu i Aarhundreder har levet paa Folkets Læber. Der har — ikke helt uden Berettigelse — været trukket Paralleler med Sønderjylland derborte, og man faar haabe, at der herefter vil bli tat mere Hensyn til et lidet, trofast Brorfolk ved at gi dets Sprog den Plads, det med Rette tilkommer. Et Folk, der som det danske *selv* føler, hvor Skoen i saa Henseende trykker, burde ikke være det sidste hertil.

Der er ogsaa adskilligt, som tyder paa, at man i vort Naboland nu er kommet ind i andre Forhold, hvad dette Spørsmaal angaar, og Færøinger, som har besøgt Høiskoler, har havt Erfaring for, at de danske Demokrater har en ganske anden Forstaaelse af denne Sag end Embedsmændene paa Færøerne. Under mit Ophold

derborte blev der for første Gang siden umindelige Tider prædiket paa færøisk af Øernes øverste Geistlige, Provst *F. Petersen*, selv Færøing. Dette skeet efter Menighedens Anmodning, og om denne ønsker det, vil der herefter ikke bli lagt Hindringer iveien for, at Befolkningen ogsaa kan faa høre Ordet forkyndt paa sit eget Sprog.

Det var i 1888, at Sprogspørsmaalet for Alvor kom op, foranlediget ved endel Artikler af Færøinger, der særlig omhandlet den uanseelige Stilling, som det færøiske Sprog indtar paa Øerne. Der blev fremsat Krav om dets Indførelse først og fremst i Skolen samt i Kirken og Retten. Det daværende Skolevæsen blev stærkt angrebet, idet man beskyldte Skolerne for ved sit Pugvæsen mere at forkvakle Undervisningen end at gi Ungdommen den grundige Oplysning, som Færøingerne altid har sat saa megen Pris paa, og som de selv, før Skolernes Oprettelse, privat havde søgt at gi ved Hjemmeundervisning.

Dette vakte en forbitret Modstand, først væsentlig fra Skoleautoriteternes Side. Senere sluttet Presterne og Størstedelen af Embedsmændene sig til. Efter Diskussion i Bladene en Tid blev der af Færøinger indbudt til et offentligt Møde for at raadslaa om, hvad man skulde gjøre. Man enedes om, at Tilstanden var utaalelig og desuden meget farlig for Færøingerne som en særskilt Gren af den nordiske Stamme. Kort efter blev „*Föroyingafelag*“ (Færøingernes Forening) stiftet. Dets Program gaar ud paa at bevare

Sprog, Sæder og Skikke og oparbeide Befolkningen til mest mulig Selvhjulpenhed. Foreningens Fane, før omtalt, er rød og har midt i Dugen Kjelden med det hvide Bryst, paa blaa Bund.

Der er ogsaa et „Föroyingafelag“ i Kjøbenhavn, hvis Formaal gaar ud paa at samle de derværende Færøinger og sørge for, at de kan vedbli at holde sig som saadanne og ikke glemme sit Fødeland. Hidtil har nemlig den Færøing, som ved sin Tilbagekomst fra Danmark ikke talte sit Morsmaal, altid været foragtet.

„*Föroya bókafelag*“ (Færøingernes Bogselskab) har udgit en Aarbog og forøvrigt støttet Udgivelsen af Skrifter paa færøisk. Af Skolebøger har man nu en ABC og en Bibelhistorie paa færøisk, ligesom der udarbeides en Læsebog paa Morsmaalet med Størstedelen originale Bidrag. Enkelte Afsnit af Bibelen er under Oversættelse, Sangbøger, indeholdende nyfærøisk Lyrik og Salmedigtning, er ogsaa udkommet, og Læsning af færøisk blir mere og mere almindeligt blandt Folket.

Man har flere Gange havt oppe for Skoledirektionen i Tórshavn at faa indført færøisk som Fag ved Lærerskolen dersteds, men den har stillet sig afvisende og undskyldt sig med, at Uenighed om Retskrivningen hindrede Forslagets Fremme.

Alle Lærere paa Bygderne er Færøinger — Tórshavn danner endnu en Undtagelse — og

disse er ofte nødsaget til at forklare adskillige Ting for Barna i deres eget Morsmaal, for at de bedre skal fatte, hvad der foredrages dem. De færøiske Lærere handler i saa Fald kun i Overensstemmelse med en gammel dansk Forordning, hvori man anser det betænkeligt at udelukke den færøiske „Dialekt" *aldeles* af Undervisningen, da den muligens kan være „fornøden til Børnenes Begrebers Udvikling."

I et Skrift, „Dansken paa Færøerne, Sidestykke til Tysken i Slesvig", drager Forfatteren, S. Frederiksen — et Pseudonym for Svend Grundtvig, den bekjendte danske Professor, Søn af Nicolai Frederik Severin Grundtvig — sterkt tilfelts mod dette og kritiserer skarpt, at et Folks Morsmaal bare skal tillades, *forsaavidt* det muligens kan være nødvendigt til Udvikling af Barnas Begreber, men dog væsentlig til at faa dem *grundig* lært et fremmed Sprog, hvorved deres eget blir unødvendigt. Den Ret, som her indrømmes Færøingernes Morsmaal eller rettere: den Brug, man indtil videre tror at kunne gjøre af det, er, skriver han, da netop den samme, som Tyskerne har gjort og endnu gjør af Dansken i Slesvig. De bruger her det danske Sprog til at lære Barna tysk.

Dansk er et fremmed og tillært Sprog og kan gi Anledning til mange Misforstaaelser. Bekjendt er Historien om den tyske Prest i Slesvig, som paa en hellig Paaskedag udbrød til Menigheden: *„Stopper Eders Sokker!"* Han mente:

„Stanser Eders Sukke!“ En Færøing fortalte en norsk Hvalfangerkaptein, at han havde seet „syv Aander“ ved Øen Koltur. Han mente Aande eller „Blaast“ af Hval. Kapteinen lo godt af denne „Spøgelseshistorie“.

La os høre, hvad Færøingen, Sognepræst *P. A. Holm,* udtaler om de uheldige Sprogforholde paa sine Fødeøer:

„Færøingen, der er meget gudfrygtig, gaar i Kirken og hører en dansk Prædiken, hvoraf han vel — dog langtfra altid — forstaar de fleste Ord, men Aanden, som skulde gi Ordene Liv, forstaar han ikke; saa gaar han hjem og taler med sine Kjære om de evige Ting i et andet Sprog, hvis Aand er en ganske anden. Børnene lærer sin Kristendom af danske Bøger, og det vilde vel se endnu ynkeligere ud med denne Lærdom, end det gjør, hvis Forældrene ikke selv meddelte den; thi saa fortæller de de hellige Sandheder i Morsmaalet, og derved faar Børnene en Kjærlighed til dem, som de danske Bøger, de senere skal lære, ikke er istand til at fremkalde.“

Paa Stænderforsamlingen i Roskilde 1845 blev det indrømmet om det færøiske Sprog, at det har *høit Værd for Færøingerne, og at de nærer stor Kjærlighed til det.* Og alligevel gik Autoriteterne, som manglet det fornødne Kjendskab til baade Sprog, Folk og Forholde, hen og drev det fuldstændig ud af Undervisningen, saa Barna nødtes til selv at bruge det fremmede Tungemaal, som de ikke hører i sit Hjem.

Med Hensyn til Undervisningen, saa er der nu faste Skoler over hele Landet og en høiere Almenskole i Tórshavn, ligesom der før nogle Aar siden oprettedes en Folkehøiskole paa Norður-Øerne. Forældrene underviste før i Tiden i Almindelighed selv sine Barn, og Erfaringen viste, at den færøiske Almue alligevel i aandelig Udvikling kunde sættes fuldkommen ved Siden af, ja maaske i en vis Henseende over den danske. En Udtalelse i denne Retning faldt i sin Tid fra en indflydelsesrig dansk Mand. Og hvad Færøingernes Intelligens angaar, saa skriver en tysk Reisende, som opholdt sig der omkring 1830, at han heller vilde underholde sig en halv Dag med en Færøing end en halv Time med en af de tyske Bønder.

Nogen fast Retskrivning for færøisk havde man ikke før Midten af 19. Aarhundrede. Enhver skrev i sin egen Dialekt og fulgte Udtalen som Rettesnor. Provst *V. U. Hammershaimb* var den, som skabte en Normalortografi for Sproget og nærmet dets Udseende meget til islandsk. Der har været adskillig Strid mellem to Partier paa Øerne angaaende Retskrivningen. Det ene Parti har stræevet for Hammershaimbs Retskrivning, det andet har arbeidet for at faa *broyting* (en Nærmen sig til Udtalen) indført. Som en Prøve paa disse to Retninger henvises til Fædrelandssangen „Visa um Föroyar“, første Vers.

Det færøiske er intet fattigt Sprog. Færøingen Dr. *J. Jakobsen,* der ved Siden af Ham-

mershaimb har gjort sig mest fortjent af det færøiske Skriftsprogs Fremme, sier, at om det samlede færøiske Ordstof blev udgit i Ordbogsform, vilde en saadan Ordbog med Hensyn til de enkelte Artiklers Antal (forældede Ord, f. Eks. i Kvadene, medregnet) neppe staa meget tilbage for Ivar Aasens norske Ordbog tilligemed Ross's store Tillæg til denne. Hertil bidrager den Dialektforskjel, som til Trods for Øernes lille Areal viser sig, ikke alene i Udtalen og tildels de grammatiske Former, men ogsaa i selve Ordforraadet.

Hvad Færøernes Literatur angaar saa har denne i den senere Tid skudt en efter Forholdene noksaa rask Vækst. Af nyere færøiske Digtere findes et smukt Udvalg af Folkesange, og de Salmer, Befolkningen eier paa sit eget Maal, vil antagelig snart bli godkjendt til Kirkebrug. Det heder i en af dem, *Páska-ljód*: *)

Songur tí berst yvir lond og høv
um páska-boðskapin bjarta.
Fagurt hann ljóðar við opna grøv
í elskandi, trúføstum hjarta:
„Av grøv er upp risin frelsari mín.
Deyði, hvar er broddur tín?"
Tøkk havi Gud fyri lívið!

---

*) „Paaske-Sang", Mel.: Kirken den er et gammelt Hus.

For en Nordmand, som kommer til Færøerne, vil det ha sin særlige Interesse at besøge det gamle Bispesæde Kirkjubø, hvor Kong Sverre gik paa Skole og blev oplært til Prest. Det ligger omtrent en Mils Vei over Fjeldet fra Tórshavn og beboes af Øernes nuværende Folketingsmand *Jóanes Patursson.* Færøerne har nemlig to Repræsentanter i den danske Rigsdag, en folkevalgt i Folketinget og i Landstinget en, som vælges af det færøiske Lagting. Jeg havde faaet Indbydelse til at aflægge ham et Besøg, og da det ikke er heldigt for en Fremmed at færdes alene paa Fjeldene, som mangler Veie og ofte indhylles i tæt Taage, fik jeg Følge med gamle Rakel — „Posten", som hun kaldes — en Kone paa flere og Sytti, der bragte Melken fra Kirkjubø til Tórshavn. Hun havde Aar ud og Aar ind trasket denne lange, ubanede Fjeldstrækning i altslags Veir. Til hun var 60, bar hun Melkespandet i en „Løb" paa Ryggen, men fik da en Medhjælper i en af de smaa færøiske Heste, som just ikke ser videre imponerende ud og mest bruges til at „kløve" med. Som Rideheste egner de sig mindre. Er Rytteren en passelig velvoksen Kar, subber Fødderne i Marken, saa det hele blir mere en Spadsertur end en Ridetur.

Der var frisk, klar Luft oppe paa Fjeldet, da vi ud paa Eftermiddagen tog afsted til Sverre Sigurdssons Barndomshjem. Kanske den lille, gløgge Vestlænding, som siden blev Norges Konge, ofte havde vandret samme Vei fra det

gamle Tingsted og stirret indover disse trange, dybe Fjelddale, hvor man kan gribe sig selv i at staa og lytte til Stilheden.

Just en slig Forpost ude i det vilde Atlanterhav, hvor Sjørokket fyker i Vinterstormene, mens Bonden sidder i Angst og lytter, maatte egne sig til at fostre ham — Høvdingen for et haard-

Færøisk Hest.

ført Folk, som sled vondt og frøs i Skoge og Ødemarker og aad Bark, Sevje og vintergamle Bær, der havde ligget under Sneen.

Et Stykke inde skimtedes et lidet Tjern, *Ljósavatn*, som speilet de hvide, seilende Sommerskyer, og Stien, vi fulgte, var afmærket med Varder af opstablede Stene. Bare en mindre

Del af Færøerne er opdyrket og indhegnet, Bygderne ligger ved Sjøkanten, og det Indre er ubeboet og øde. Der bor nu ialt 16,000 Mennesker, men man tror, at mindst dobbelt saa mange maatte kunne leve der.

Veiret er gjerne ustadigt og stormfuldt, men dette var en af de deilige, blanke Sommerdage, da det er et stemningsfuldt Skue at staa paa et af de høie Fjelde og se udover Øerne:

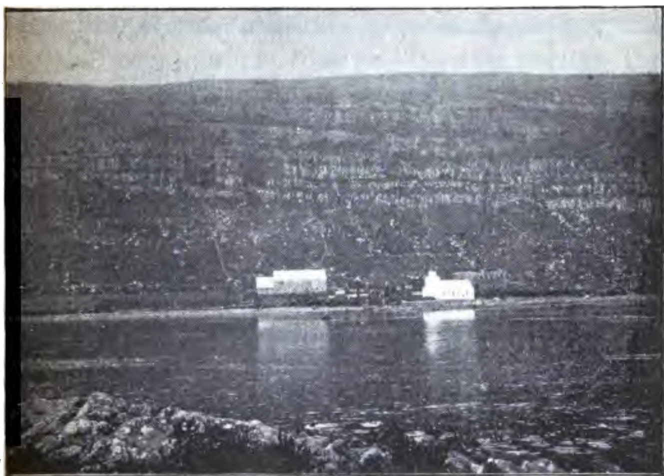
Thi hist bag Fjeldets haarde Barm
sig gjemmer bløde, grønne Dale,
der skinner Sommerdagen varm
med Blomstersmil og Smaafugls Tale.

(P. A. Holm.)

Vi var nu kommet over paa den anden Side af Fjeldet og kunde se Øerne Sandoy, Hestur og Koltur, belyste af Solnedgangen. Dybt under os, paa en liden, grøn Slette ved Havet, laa Kirkjubø, der skal ha været Bispestol siden Olav Kyrres Tid. Man studser ved paa dette ensomme Sted at se to Kirker, en hvid Stenkirke og kort fra denne Ruinen af Færøernes mægtigste Bygningsværk fra Fortiden, den ufuldførte Domkirke, som engang hørte under Erkebispen i Nidaros.

Kirkjubø er det største Kongsgods paa Øerne. Jorden er nemlig delt i Kongsjord og Odelsjord. Kongsjorden bestaar mest af gamle Kirkegodser, som efter Reformationen blev inddraget under Kronen og forvaltes af Kongsbønder. Disse maa

betale en Afgift til Staten og kan ikke sælge eller pantsætte Eiendommen, der skal gaa i Arv til ældste Søn. Den nuværende Indehaver, Rigsdagsmand Patursson, i hvis Familie Gaarden har været i flere Slægtled, kaldes i Almindelighed „Kirkjubø-Bonden". *Bóndi* har nemlig paa Færøerne beholdt sin herskabelige Klang i Betydning af Jorddrot.

Kirkjubø fra Sjøsiden.

Om Bisperne derborte heder det, at de var rigelig lønnet, bl. a. derved, at disse hellige Fædre var forsynet med „Himmelens Lynstraale", hvormed de kunde straffe de Ugudelige. Ved dette Middel vandt de saaledes, efter hvad man fortæller, 26 „Marker" Jord fra en rig Enke, som

havde spist Kjød i Fasten (gnavet af en Kalveryg!). Bisperne og deres Underordnede kom paa denne Maade i Besiddelse af Landets halve Jordgods, der nu er Statseiendom.

Hovedbygningen paa Kirkjubø gir ved første Øiekast Indtryk af at være meget gammel og ser høist malerisk ud med de sorte, tjærede Vægge, smaa, hvidkantede Vinduer og Torvtag. Den ene Fløi bestaar af den saakaldte „Bispestue", som skal være omkring otte Hundrede Aar og altsaa kan ha tjent som Skolestue for Kong Sverre, der boede her fra sit femte til sit fem og tyvende Aar.

Presteskolen i Kirkjubø, hvor Øernes Prester blev uddannet under Biskoppen, var i den ældste Tid den eneste Læreanstalt af Betydning. Stuen er bygget af svært Malmtømmer, som antagelig er kommet fra Norge. Dette er godt vedligeholdt, og man kan her og der se Spor af smukke Udskjæringer i Bjelkerne. Fløien blev stygt ramponeret af et Sneskred for nogle Aar siden, men det er nu Meningen at faa den restaureret. Ved Siden af Bispestuen er en stor, rummelig „*roykstova*", som bringer en til at tænke paa de gamle Nordmænds Liv og Levnet. I Kjælderen under Huset findes endnu den gamle „*myrkastova*" (Fængselscelle), hvortil der er en Aabning i Gulvet.

Domkirkeruinen, som ligger tæt ved Gaardstunet, er opført af graa Sten med Kalk imellem. Den er bygget i Spidsbuestil og blev paabegyndt

under Biskop Erlend, der døbte den norske Konge Haakon den 5te og levede omkring Aar 1300. Arbeidet stansedes imidlertid ved Reformationen Næsten det hele er dog udført under Erlends egen Ledelse, og hvad der er gjort ved Bygningen efter denne Biskops Død og indtil Reformationen, maa være meget lidet. Den sorte Død indtraf kun 40 Aar godt og vel efter Erlends Bortgang. Den voldte et stort Knæk og lammet al større Foretagsomhed paa lang Tid.

Indvendig er Ruinen 36 Alen lang, 11½ Alen bred, og Siderne er 14 Alen høie. Paa en indmuret Stentavle paa den østlige Kirkemur (Korvæggen) sees fremstillet den korsfæstede Kristus mellem Maria og Magdalena. Tavlen bærer langsmed Randen en latinsk Indskrift, som ansees for at indeholde en Indvielse til St. Magnus. Kirken er nemlig i *Biskupa søgur* kommet til at staa som en „Magnuskirke". Man var allerede naaet til at faa Sakristiet overbygget, men Taget er senere faldt ned.

Græsset groede nu frodigt inde paa Kirkegulvet, og Havbrisen strøg frisk ind gjennem de høie, gotiske Vinduer . . . .

Aldrig Sangen skulde høres
her til Hellig Olavs Ros,
ingen Klang af Klokker føres
over Hav mod Nidaros . . . .
Saga som i Vemod skrider
under Hvælvets Bue ren
— Bølgenyn om svundne Tider,
Maanelys paa sunkne Sten.
— — —

Til denne Ruin knytter sig ogsaa Sagnet om Slaget i „Mannafellsdalen“. For at faa Dómen i Kirkjubø bygget saa prægtig som muligt, paala Biskoppen Befolkningen en haard Skat, som man imidlertid paa de sydligere Øer nægtet at betale. Bispen fik da „Nordenmændene“ paa sit Parti, og det kom til et Slag i Mannafellsdalen, der

Domkirke-Ruinen.

ligger nord for Kalbaksbotn paa Streymoy. „Nordenmændene“ vandt, men „Søndenmændene“ tog sig sammen, og i anden Omgang seiret de ved Kollafirði paa samme Ø. Bispen, som havde søgt Tilflugt hos Nordenmændene, undslap og naaet hjem til Kirkjubø. Det heder videre, at ingen turde dræbe ham af Frygt for at bli sat i Pavens Ban, men man fik da overtalt en Friser

fra Suðuroy, der var Hedning, hertil. Bispen flygtet nu op paa Domkirkeruinen i fuldt Ornat og bevæbnet med en Øks. Muren var indviet og Bispen bevæbnet, derfor turde hverken Friseren eller hans Sønner røre ham. Men de blev staaende nedenfor i tre Dage og Nætter og holdt Vagt. Bispen faldt nu i Afmagt af Sult, og da han kom ned, blev han straks dræbt.

Kirkjubø nuværende Kirke, der er ældgammel og skulde erstattes af den paabegyndte Domkirke, blev ombygget for et Snes Aar siden. Dens Stole, der var smykket med udskaarne Billeder og Vaabenskjolde, samt den saakaldte „Bispestol“ blev ved Ombygningen nedsendt til Musæet for nordiske Oldsager i Kjøbenhavn, da Træet var stærkt medtat af Ælde.

Gammelt Sagn paa Færøerne er det, at Sverre blev født i Kirkjubø, men dette er uhistorisk. I Sverres Saga, hvis første Afsnit blev skrevet af Karl Abbed under Sverres eget Opsyn — som Skribenten selv sier i Fortalen — fortælles, at Sverre kom til Færøerne, da han var 5 Aar gammel. Imidlertid heder det i en Fremstilling derborte, at Sverres Mor Gunhild, som havde været den norske Konge Sigurd Munds Kokke og staaet i Gunst hos ham, flygtet i frugtsommelig Tilstand til Færøerne og fik Plads som Tjenestekvinde paa Kirkjubø. Her fødte hun et Barn og skjulte det i en Hule ovenfor Gaarden af Frygt for, at det skulde blive dræbt,

da Sigurd havde truet med at rydde afveien alle sine uægte Sønner.

Hulen vises endnu og kaldes den Dag idag „*Sverra hola*“.

Sverre vokste op i den Tro, at han var Søn af en af Kong Sigurds Mænd, med hvem Gunhild senere giftet sig, og fik først sin rette Byrd at vide, da han var kronraget og havde valgt at bli Prest. Han viste sig for sin Mor i denne Skikkelse, sikker paa, at hun vilde bli glad ved Tanken paa engang at se ham høit paa Straa, kanske som Bisp. Men hun brast nu i Graat og fortalte ham, at han var Kongesøn og havde Ret til Norges Trone. Da Sverre hørte dette, mente han, at han ogsaa skulde vide at vinde denne og bestemte sig for at seile til Norge.

Da var det, at fjernt paa Færøya-Kyst
Sverre Prest følte Kaldets Krav i sit Bryst,

synger Per Sivle.

Som Nordmand fandt jeg, at jeg ikke kunde forlade Kirkjubø uden at ha aflagt Hulen et Besøg. Og hvad enten nu — som Sagnet beretter — Birkebeineren havde ligget deroppe og leget med to Guldæbler eller ei, la jeg ivei opover de bratte Lier sammen med Redaktøren af „Fuglaframi“, *Sverre Patursson,* der er Fjeldmand og Fuglefænger paa sin Hals. Han trippet som en Fugl bortover de steile Afsatser paa sine lette Hudsko og var ikke fri for at smile af mig, der enkelte Steder maatte gribe til den

Udvei at krabbe bagefter. Jeg undskyldte mig imidlertid med, at jeg gjerne vilde helskindet hjem til Norge igjen og fortælle, at jeg havde været i Sverres Hule. Der var ikke meget at se, da endel af Fjeldet nu er raset ned, men Hulen skal før ha været adskillig større.

Rigsdagsmanden, som havde staaet nede paa Tunet og iagttat os, var lidt spøgefuld, da vi kom ned igjen. Han kunde ikke forstaa, hvad det var, han havde seet oppe i Fjeldet. Ikke var det Sau, og ikke var det „Gjeit“, men rart var det. Færøingerne klatrer selv som „Gjeita“ og tror vel, at andre gjør det samme.

Rigsdagsmand Patursson er en ægte Færøingtype, elskværdig, gjæstfri og en varmhjertet Patriot. Han har som en Forkjæmper for nationale Synsmaader paadraget sig Mishag fra Embedsmændenes Side, men taler ufortrødent sit lille Fødelands Sag og er med at værne om dets Sprog og historiske Minder. Han har skrevet Sange, som synges meget paa Øerne og har et godt Navn i den nyere færøiske Literatur.

Kirkjubø er et Mønsterbrug, og ikke mindst interessant var det at se, paa hvilken praktisk Maade den store, af Sten opførte Udhusbygning var indrettet. Man holdt netop paa med at faa Torven i Hus fra Myrerne oppe paa Fjeldet, og den ene Kurv efter den anden med Vinterbrændsel kom susende ned langs Løipestrengen og ind paa Laaven. Jeg blev vist omkring overalt og forbausedes over, at Golfstrømmen Aar

om andet fører med sig til Øerne saa meget Drivtømmer, sandsynligvis fra Amerika, at det paa Kirkjubø regnes som en pen Biindtægt.

Hvad Landbruget angaar, saa har dette hidtil ligget meget nede. For omkring 16 Aar siden begyndte Patursson, som da havde gjennemgaaet Stend Landbrugsskole ved Bergen og senere var et Aar ved Aas Landbrugsskole, privat at undervise Folk, der dengang ikke brugte Redskaber som Plog, Harv og lignende. Nu er moderne Redskaber kommet i Brug, og hvad der særlig har tat Fart er Meierivæsenet. Paturssons Hustru, som er islandsk, har frekventeret Berger Husholdningsskole i Asker ved Kristiania og desuden besøgt flere Meierier i Norge, og hun har privat uddannet mange kvindelige Elever i sit Hjem.

Den Kornsort, som mest dyrkes paa Færøerne, er Byg, undertiden ogsaa Havre. Det hænder dog ofte, at Kornet ikke blir ganske modent. Der gror ellers Poteter og Roer, men Agerbruget spiller forøvrigt en underordnet Rolle. De opdyrkede Jordlodder er saa smaa, at det er vanskeligt at leve af disse alene. Den vigtigste Indtægtskilde er Fiskeriet, og Færøingen er gjerne baade Landmand og Fisker. Kvægavlen er ogsaa af mindre Betydning.

„*Seyða ull er Føroya gull*“ (Faareuld er Færøernes Guld) heder et Ordsprog derborte, som taler for sig selv. En Bonde kan saaledes ha 3—500 Faar. Klimaet er saa mildt, at Sneen

snart tiner bort igjen, og Faarene kan derfor gaa ude hele Aaret rundt.

En anden vigtig Næringskilde er Fuglefangsten, og den Maade, hvorpaa denne foregaar, har kostet mangt et Menneskeliv. Paa Mikjúnés ved Vestkysten fanges der indtil 80,000 Lunder (Sjøpappegøier) om Aaret, og da der gaar en voldsom Brænding, er det sjelden en Tilreisende faar Anledning til at besøge denne interessante Ø med dens rige Fuglebjerge. Dette faldt dog heldigvis i min Lod, da der blev arrangeret en Lysttur dertil fra Tórshavn; thi selv af Færøinger er det ikke saa mange, som har været iland der.

Den færøiske Kyst er rig paa eiendommelige Fjeldformationer, og særlig paa Vestsiden mod Atlanterhavet er der en vild og storslagen Natur. Øerne har flere Huler, hvori man kan ro ind i stille Veir, og enkelte af disse er af stor Skjønhed, saaledes en paa Mikjúnés, som kaldes „den forstenede Skog“. Der findes 4-5-6-sidige Basaltsøiler paa 100—180 Fods Høide, og disse staar lodret og minder om et uhyre Orgelværk. Paa Vágoy er der en udstaaende Klippe, som har faaet Navnet „Trøllkonufingur“. Den er 1000 Fod høi og har Formen af en umaadelig krummet Pegefinger, der vender ind mod Land.

Presten *Lucas Debes* skriver paa Kristian d. 4.s Tid: „Disse Øer siunes at hafve intet andet verit end som Diæfelens Vaaning, de urene Aanders Bevaring og en Troldebolig, hvilket nock

som sees af de store Refner og lange, mørke Huler oppe i Biærgene, som ogsaa under neden."

Da vi kom udenfor Mikjúnés, blev der stødt gjentagende i Dampfløiten for at faa Bygdens Folk til at hente os iland. Men der viste sig intet Tegn til Liv, og det var nogen hver ombord, som forundredes over denne Mangel paa

Trøllkonufingur.

Velvilje fra de ellers saa hjælpsomme Færøingers Side. Endelig kom nogle Mænd tilsyne oppe i Husklyngen og ruslet nedover mod Baadnøstene, der her ligger ca. 30 Favne oppe paa Fjeldvæggen — saa høit gaar Brændingen.

Da den første Baad kom ombord, fik vi Forklaring paa den tilsyneladende Uvillighed derindefra. Omtrent hele den mandlige Befolk-

ning paa Øen var roet til nærmeste Bygd efter Hvalkjød, og der var næsten bare Kvinder og Barn hjemme. Inde ved Landingsstedet laa en hel Baadladning af dette mørkerøde, blodfulde Kjød, som Færøingerne sætter saa stor Pris paa. De norske Hvalfangere roser det ogsaa meget, især naar det er tillavet som Bif.

Vi begav os straks ivei til Fuglebjergene, som ligger et Stykke ovenfor Bygden. De grønne Marker var snehvide af Fugl, og Klippekløfterne gjenlød hele Dagen af et ustanseligt Skrig. Kommen op paa Fjeldkammen, blev jeg staaende, overvældet af en af disse forunderlig skjønne Belysninger, man kan træffe til at se paa Færøerne, og hvis Mage jeg ikke engang har seet i Syden. Det er saaledes ingen Overdrivelse, naar en berømt engelsk Reisende, der engang besøgte Øerne, skriver, at intet kan overgaa en saadan Scenes Høihed, naar Havet er roligt med en sagte bølgende Bevægelse. Disse Masser af Lys og Skygge, tilbagekastet fra tusen sælsomme Former, og de forskjellige Fjeldtinder, hugget ved Naturens Haand fra Klippemasser, af hvilke nogle naar til en Høide af 3000 Fod, frembringer en Virkning, som er over al Beskrivelse.

Veien gik nu videre langs de steile Skrænter, hvor Lunderne med det smukke, blaa og røde Næb bygger i Grønsværet. De er saa arrige, at de som oftest bider sig fast, naar man stikker en Pinde ind til dem, og Fuglefængerne bruger enten at grave væk Jorden, hvor Lunden ligger,

eller trække Fuglen ud med en Kjæp, der er forsynet med Krog. Dette kaldes at *draga lunda.*

Mange Mennesker har sat Livet til ved Fuglefangsten. Og naar jeg gik bortover Kanten af de svimlende Stup, hvor vi maatte holde hinanden i Hænderne for at kunne se ned i Dybet, forundredes jeg ikke over, at Fuglefængeren synes, det er grøssent at gaa udfor Berget igjen, naar han har været borte fra sit vovelige Arbeide hele Vinteren. Man fanger i Almindelighed Fuglene ved Hjælp af en 6 Alen lang Stang med et Net i den ene Ende — den saakaldte „Fleygestang" — og Fangsten paa Lunder, Lomvier og Alker foregaar gjerne paa samme Maade. Fuglefængeren sætter sig enten paa et bestemt Sted og fanger Fuglen i Nettet, idet den flyver forbi, eller lar sig heise ned paa Fjeldhylderne ved Hjælp af en Line, som bindes ham om Livet. Forat Touget ikke skal slides, sættes et Stykke Træ ud fra Berget, hvorpaa Linen glider. Ofte maa han for at komme ind paa Afsatserne stemme Fødderne mod Klippevæggen og sætte Linen — der undertiden fires over 100 Favne ud — i en svingende Bevægelse. Dette kaldes at *„taka loft"*. Kommen ind paa Hylden, løser han Linen af sig og fæster den til en Sten, kravler sikkert bortover og kaster nu Nettet over Fuglene eller tar dem med Hænderne. Saa vrider han Halsen om paa dem og lar dem falde ned til Baaden paa Sjøen. Eller han fæster dem til Linen og tar dem med sig, naar han heises

op igjen. Han arbeider ogsaa, hængende i Luften, og ligner da en Edderkop, som spinder sig ned langs Fjeldsiden.

Fuglebjergene opnaar en Høide af indtil 2000 Fod, og Færøingernes Fangstmaade maa saaledes betegnes som en yderst halsbrækkende Sport.

Fuglefænger i Line.

En flink Fuglefænger kan drive det til en Fangst af flere Hundrede Fugl pr. Dag, under gunstige Veirforhold endog op til 1000, hvilket dog hører til Sjeldenhederne. Kjødet spises, uden at Transmagen vandes ud, og specielt er Lunder, fyldt med Pandekagedeig, en yndet Ret.

Det var godt at komme ned til Bygden igjen efter den friske Fjeldtur og faa hvile ud i

en af Røgstuerne. En færøisk *roykstova* er opført af Sten og indrettet paa gammel norsk Vis med Jordgulv, Ljaare *(ljóari)* i Taget og har ingen Vinduer. Der er høit og sodet under Loftet, og Sengestederne er Alkover med Skydedøre. Den lille firkantede Tranlampe af Jern, der her som i Norge kaldes *kola*, bruges nu mest i Fjøset. Borte i Krogen staar den lange færøiske Rok, som ikke trædes, men bare trækkes i Hjulet. Det er mest Mændene, som spinder.

Det kan være koseligt inde i disse halvmørke Stuer, naar alt er renskuret, og Torvilden lyser paa *grúgva*. Der er ingen Flothed i Bohave, det hele er paa almindelig „Landsens Vis", men naar der som nu var stelt og pyntet til Søndagen, saa det baade hyggeligt og indbydende ud. Ved Siden af Røgstuen har man nu gjerne en *„glasstova"* (med Vinduesruder), hvor Gjæsterne blir vist ind. Særskilt eller i Forbindelse med Huset er „Tjelden", et Sprinkelhus af Træ, hvori Maden opbevares. Ligesom det er en norsk Bondekones Stolthed at vise frem, hvor mange Dyner hun har paa Loftet, og hvor mange Skinker der hænger paa Staburet, saaledes er Færøkonen stolt over en velforsynet Tjeld.

De saakaldte „Kveldsæder" *(kvøldsetur)*, da Unge og Gamle om Vinteren samles i Røgstuen hver med sit Arbeide og herunder skiftes til at fortælle Sagn, synge Kvad m. m., har gjennem Tiderne bidraget adskilligt til Udviklingen af et

eget færøisk Aandsliv. En slig Vinterkveld kan det vel ogsaa hænde, at Moren synger den kjendte Barneramse, naar hun vugger sin Lille i Søvn:

Rógva út á krabbaskel,
hví man kelling huka her?
Missti burtur ongul og stein,
ikki fekk eitt fiskabein.
Nu er tíð at fara heim til pápa og mommu,
abba og ommu*) o. s. v.
Brenna skulum vit krákubeinið**)
í eldi okkara i kvøld.

Med Hensyn til Husfliden kan det nævnes, at de saakaldte „islandske Trøier“, der bruges saa meget af vore Sjøfolk, strikkes paa Færøerne og ikke paa Island. Ulden bruges ellers mest til Klær for Befolkningen selv. Hvad finere Vævning etc. angaar, staar denne ikke saa høit udover Bygderne nu som før, men en ung, færøisk Lærerinde, der har gjennemgaaet et Husflidskursus i Kristiania, arbeider meget for at faa gjenvakt Interessen herfor og har nu Husflidsskole i Tórshavn.

De gamle Skikke holder sig godt i Bygderne endnu og minder adskilligt om Vestlandet. Gaar en Færøing ind i en andens Hus, er hans Hilsen: *góðan morgun, góðan dag, gott kvøld*, eftersom det passer, eller: „*Guds friður inni!*“, og der svares

*) Farfar og Farmor.
**) Kraakeben.

altid igjen: „*Gud signi!*“ Naar han gaar, sier han oftest: „*Jesus komi her aftur!*“, og der svares da: „*hann fylgi tær!*“ — „*Far væl!*“ besvares paa samme Maade eller med et: „*góðir vegir liggi fyri tær, Gud gevi tær bliðan byr og góðan sjógv!*“ (gode Veie ligge for dig, Gud gi dig pen Vind og god Sjø!)

I Røgstuen.

Da jeg tog Farvel med Folket i Røgstuen, trykket den gamle Kone mig i Haanden, og „*Jesus veri hjá tygun*“! (Jesus være med Dem!) lød efter mig i den lave Dør. Færøingerne er gjennemgaaende meget religiøse. Det er en gammel Skik blandt Fiskerne at blotte Hodet og istemme en Morgensamle, før de drar ud, og

ofte kan de, som speider efter deres Hjemkomst, især naar det er Taage, høre Sangen, før de blir Baaden vàr. Man forsømmer nemlig sjelden at synge en Takkesang. Der synges ogsaa, naar man bærer en Afdød til Jorden, og foregaar Ligfærden ved Baad, ror man denne tre Gange i Ring udenfor Hjemmet som en sidste Hilsen fra den Døde, i Faderens, Sønnens og den Helligaands Navn.

Kys har været et almindeligt Venskabstegn ogsaa imellem Mand og Mand. I Bryllupper pleiet enhver Gjæst at kysse Brudgom og Brud, og det sidste kunde — som en færøisk Forfatter udtrykker sig — ofte gjælde for en meget behagelig „Appetit-sup".

„Tøva".

Den gamle norske Maade at tøve Vadmel paa *(tøva)* er velkjendt paa Færøerne, og som Billedet viser, er Færøingerne et kraftigt Folkefærd — ogsaa paa „Spindesiden".

Paa Mikjúnés, Stóra Dímun og andre Steder, der er saa haardt udsat for Brænding, kommer Presten bare et Par Gange om Aaret, og Gudstjenesten besørges ellers af Menigheden selv.

Før i Tiden var det i saa Fald helst en „formuende Bonde“, der overdroges dette Hverv. Norðuroy-presten blev engang liggende veirfast paa Fugloy i 6 Uger, fordi han ikke kom tidsnok i Baaden, da Brændingen begyndte, og paa Stóra Dímun er Opgangen desuden saa steil, at den ikke egner sig for svimle Folk. Øen gaar stupbrat ned i Sjøen paa alle Sider, og den laveste Del af Kysten rager omtrent 200 Fod lodret op af Havet. Udfor denne Skrænt maa Gods og Kreaturer heises i Toug. I 1874 faldt Sognepresten ned og slog sig ihjel, og det varet længe, før nogen Prest igjen vovet sig derop. Da dette endelig skeet, noterede han: „Idag konfirmeret Pigen N. N og anammet hende til Skrifte og Guds Bord, hvorefter jeg viede hende til velagtede Ungkarl N. N. Siden døbte jeg sammes Barn, hvorhos hun holdt sin Kirkegang.“

At Havet undertiden kan staa paa med voldsom Kraft, derom vidner en Begivenhed, som i Februar 1900 indtraf i Nólsoy Bygd, en halv Mils Vei fra Tórshavn. Der blæste en forrykende Storm fra Sydost, og det saa ud, som om der var et vulkansk Udbrud i Havet. Herunder slog en Bølge Hul i Fjeldet lige ved Bygden. Den skyllet helt over Øen og efterlod en Aabning saa stor, at man antagelig kan kjøre igjennem med Hest og Vogn.

Udpaa Eftermiddagen dampet vi afsted igjen fra Mikjúnés. Det var smukt Veir, da vi tog iland der om Morgenen, men Kapteinen havde

alligevel forberedt os paa at gi Afgangsvarsel naarsomhelst, hvis det saa ud til Brænding. Heldigvis undgik vi dette, og mange af Deltagerne i Turen fik gjort en god Handel med Mikjúnésingerne, før vi forlod dem. Sække med saltet Fugl og store Knipper af nyfleygede Lunder bragtes ombord i Dampskibet, og her og der dukket en Færøing smilende over Rækken med en tørret Faareskrot paa Nakken. Naar Faaret er flaaet og Indvoldene udtat, ophænges Skrotten uden at bli saltet. Den gjennemtørres og kan holde sig i aarevis. Dette „Skjærpekjød“ regnes for en Herreret og smager udmærket. Det er praktisk Reisemad, og mangen en Embedsmand derborte har tat med et Skjærpelaar paa de lange Baadreiser og spist af det med Tollekniven.

Vi skulde paa Tilbageveien indom Vestmannahavn, der er en af de ypperligste Havne paa Færøerne. En Tur uden færøisk Dans er utænkelig, og ikke før var vi kommet i rum Sjø, før man tog hinanden i Hænderne og slog Kjæde rundt Dækket. Jo mere Dampskibet slingret, jo mere stemte Karerne i, og jo lystigere gik det. Og de sang om sin Nationalhelt, Sigmund Bresterson, som sover paa Skúvoy, om Grindedrab og „Noregs menn“ og Slaget ved Svolder:

„Berið nú fram tey herklæðir
við brynjum og blonkum brandi*),
síðani leggið frá landi út,
og siglið frà Noregs landi!

*) Vaaben.

Vundu upp síni silkisegl,
út í havið ganga:
so er sagt, at kongurin
han stýrdi Orminum langa.

Tí, svaraði Ólavur kongur,
frá man frættast víða:*)
„Skarpur verður Hildar leikur,
tá Normenn mót norskum stríða.“

Høgdu og stungu Noregs menn
bæði við svørði og spjóti,
títt so fullu teir svensku menn,
sum grasið fýkur av gróti.

Einar stendur í krapparúmi**)
við Tambarboga, teir kalla,
hvørja ferð pílur av boga dreiv,
tá mátti ein maður falla — —

— — — —

Vestmannahavn ligger inde i Bunden af en Fjord med høie Fjelde paa begge Sider. Det er en vakker Bygd, og Naturen mindet her om Søndmøre. Da vi kom op i Sundet, mødte vi en Hvalbaad med Flag agterud. Det var norsk, og den hilste. Færøingerne var i Stemning; de strømmet til Rækken, og „Ja vi elsker“ lød efter den, der den dampet udover i den lyse Sommerkveld.

---

*) Saavidt man ved at berette.
**) Det andet Rum foran „Løftingen“.

Hvalfangsten paa Færøerne drives udelukkende af Nordmænd. Det var Skibsreder *Albert Grøn*, Sandefjord, som i 1894 begyndte derborte med Anlæg af Station ved Gjanoyri paa Streymoy. Der er nu flere Selskaber med overveiende norsk Kapital, og denne Bedrift er ogsaa til stor Fordel for Befolkningen. Færøingerne faar kjøbt Hvalkjød paa Stationerne for $^1/_2$ Øre Skaalpundet, og mangen en Tønde saltet „kvalakjøt" sættes bort i Tjelden til Vinterbrug. Folket er meget nøisomt og lever billigt, derfor kan der heller ikke sies at være Fattigdom i den Forstand, at nogen lider Mangel paa det nødvendige til Livets Ophold. Er saa Tilfældet, blir de altid hjulpet af sine Nærmeste. Faarekjød koster 15 a 20 Øre Pundet, rensket Fisk 4 a 5 Øre Pd., Lunden 8 Øre pr. Stk. Husene er i Almindelighed smaa, og hver har derfor gjerne sin egen Bolig.

En Storbonde fortalte til en paalidelig Mand, fra hvem Nedskriveren heraf har dette, at han til sin Husstand, omkring 20 Personer, har kunnet klare sig med et kontant Udlæg af 100 Kr. om Aaret. Fisk, Fugl, Faarekjød, Æg, Melk og Hvalkjød behøvet han jo ikke at kjøbe i Butiken, men det maa vel alligevel sies at være Toppunktet af Økonomi.

Mangen en Reisende undres over, at Færøingen kan spise de sorte Strimler af Hvalkjød, der hænger ude paa Husvæggen til Tørring og glinser i Solen som tjæret Tougværk. Men for

Færøingen er det en Livret, og han stunder efter Grindehvalen, der omtrent hvert Aar søger i Flokkevis, ja hundredevis, under Kysten og bringer ham mere af den Kost, som faar den Fremmedes Næse til at rynkes.

Naar *grindaboð! grindaboð!* lyder, blir der et yrende Liv. Mændene kaster sit Arbeide og styrter til Baadene (er det Søndag, gaar Presten af Prækestolen, og Kirken rømmes), Varder tændes paa Fjeldene, og snart gaar det glædelige Budskab fra Bygd til Bygd. „Der er tre Slags streng Roning“, sa engang en gammel Mand, „Grinderoning, Doktorroning og Jordmorroning; men Grinderoning er den strengeste.“

Færøingerne er godmodige Folk, og noget Mord er der ikke begaaet paa Øerne i Mands Minde. Men her kommer Blodet i Kog, og selv de unge Jenter derborte synes godt om at se paa et Grindedrab.

Opdager en Fiskerbaad en Grindeflok, heiser den et vist Signal, der kan sees iland, — f. Eks. en Trøie i Masten. Dersom Flokken eller Grinden ikke er altfor stor, kan en eller et Par Baade drive den foran sig ude paa Sjøen, men naar den kommer henimod Land, behøves saa mange Baade som muligt. At Grinden lar sig drive og ikke dukker under Baaden tilbage ud i Havet kommer deraf, at Mandskabet kaster Stene, som, naar de synker, danner en Lysstribe efter sig, for hvilken Hvalen er bange. En Betingelse for god Fangst er derfor, at Baadene er

godt forsynede med Smaasten. Man bruger ogsaa at binde Stene ved Snore for at kunne benytte dem paany. Med Stenkast, Skrig og Plask med Aarerne drives nu Hvalerne, som er ca. 8 Alen lange, ind i en Vig, hvor der er en flad Sandstrand. Baadene — ofte et Snes og derover, — roes nu midt ind i Flokken, mens Mændene bruger sine lange Hvalvaaben af alle Kræfter.

Naar Hvalen ikke er saaret eller blindet af Blod, Vand og Mudder, kommer den sættende paa Baadene, som om den vilde kaste sig ind i dem, men dukker altid tæt ved. Er den derimod saaret eller blind, ved den ikke, hvad den gjør, og da er det farligt. Det har hændt, at den har gjort Baadene Skade, ja, endog stukket Hodet op igjennem dem, og Mandskabet er heller ikke saa sjelden kommet ilde fra det. Naar Vandet er blit farvet med Blod, behøver man ikke at frygte for, at nogen af Hvalerne sniger sig bort. Thi hvis en af dem skulde komme ud i det klare Vand, vender den straks igjen tilbage, de synes at like Blod.

Flokken jages tilslut op paa Stranden, og Folk fra Land vader nu ud, ofte helt opunder Armene, og gir Dyrene Banesaaret med „Grindekniven“, en lang, hvas Tollekniv.

Grindeloven er saa gjæstfri, at naar en Fremmed opholder sig, hvor Fangsten har fundet Sted, skal ogsaa en Part af Hvalen tildeles ham. Den bedste Hval lægges tilside til den Baad, som fandt Flokken, og Hodet, hvoraf der kan

faaes optil en Tønde Tran, tilfalder den Mand, som først fik Øie paa Hvalerne. Kongen, Kirken, Presten, Skolen og den Fattige faar ogsaa sit, og Resten deles mellem Baadenes Mandskab, Eierne paa det Sted, hvor Grinden dreves iland, og dem, der forestod Delingen.

Efter Grindefangst, Tórshavn.

Naar Drabet er over, kan det undertiden være for sent for mange at ro hjem. Det er desuden en Anledning for Folk til at komme sammen, og Natten igjennem høres de gamle Kamp-kvæder og „Grindevisen“*), sunget af lystige, ofte drivvaade Mænd:

---

*) 54 Vers, skrevet af en dansk Amtmand til færøisk Melodi.

En Baad i tidlige Morgenstund
begyndte Hvaler at drive,
men da de var komne nord i Sund,
var Baadene tresindstyve
— raske Drenge, Grind at dræbe
det er vor Lyst!

Til Grinder iler med Glæde enhver,
det rinder ingen i Tanke,
at mellem Døden og ham der er
ikkuns en skrøbelig Planke
— raske Drenge, Grind at dræbe
det er vor Lyst!

Søger Nordmændene til Færøerne efter Storhval, saa ligger heller ikke Færøingerne efter i Retning af at søge udnyttet de Rigdomme, som findes paa andre Kyster. De har nu omkring 100 Fiskerkuttere under Island paa Torskefiske, ligesom mange driver Fiske deroppe og bor iland. Alle, baade Nordmænd og Udlændinger, som kommer i Berøring med Færøingerne, finder, at de fuldt ud fortjener den Karakteristik, der er git dem: *Et levedygtigt Folk, som arbeider sig frem.*

I Sagaen tales om „Knørrar“ og andre store Fartøier, hvormed Færøingerne seilet over „Fjorden“ til Norge, ja, ned til Danmark for at handle. Og var Færøingerne dengang dygtige Sjøfolk og Baadbyggere, er dette sikkert gaaet i Arv den Dag idag. Det er en Fornøielse at være med dem i deres prægtige Baade, der ligner vore Søndmørsbaade og kan klare sig længe i svært Hav.*)

*) En norsk Baadbygger, som nylig besøgte Øerne, fandt, at Gogstadskibets Linjer tydelig gaar igjen i Færøbaaden endnu.

Færøingen er udholdende i Roning og driver Farkosten hurtig frem, skjønt Aarerne er bare ca. $2^1/_2$ Tomme brede. De hviler i Baand af seige Hvalfinner; Seilet er et Raaseil, som bare bruges, naar der er god Vind og aldrig til Bauting. Paa den lille Træklods, der er fastspigret paa

Færøbaad. („Ottemandsfar“).

Æsingen, og hvori Snøret glider, saa jeg ofte indskaaret et Kors — Guds Velsignelse over Fisket.

Baadene kaldes „Tolvmandsfar“, naar de roes af 12 Mand (seks Aarer i hvert Bord) eller 10, 8, 6, 4 Mandsfar. Da Golfstrømmen gaar op langs Landet, er der overalt stride Strømdrag, paa et Par Steder ogsaa stærke Malstrømme. Naar en Baad kommer ud i Hvirvlerne, ror

Mandskabet af al sin Kraft for at slippe over i roligere Farvand igjen, og Befolkningens store Færdighed i Roning skyldes vel for en væsentlig Del den vanskelige Strømsjø, der til enkelte Tider af Døgnet gjør det omtrent umuligt at lægge ud i Baad.

Færøernes største Høitidsdag er som bekjendt Olavsdagen *(Ólavsøkudagur)*, da Folk kommer strømmende til Hovedstaden fra alle Øerne for at delta i Festen. Hellig Olav *(Ólavur hin heilagi, Ólavur santi kongur)* har været Færøernes Skytspatron, og efter gammel Skik aabnes det færøiske Lagting paa hans Dødsdag 29de Juli med Gudstjeneste i Tórshavns Kirke, hvor Repræsentanterne, tyve i Tallet, indfinder sig i Procession. Man antar, at den Skik at aabne Tinget Olavsdagen er begyndt noget efter Kristendommens Indførelse, da Kong Olav var skrinlagt, og Begeistringen for hans overnaturlige Kraft efter Døden havde forplantet sig til Færøerne.

Under mit Ophold var det 50 Aarsdagen for Lagtingets Gjenoprettelse, og der blev i den Anledning andraget om, at Prædikenen maatte bli holdt paa færøisk, da det her gjaldt Mindet om en gammel national Institution. Den blev alligeholdt paa dansk, men det var den almindelige Mening, at det vilde ha gjort et mere festligt

Indtryk, om Dagens Betydning var blit tolket paa Færøingernes eget Sprog.

Lagtinget har omtrent samme Myndighed som de norske Amtsting, men det kan ogsaa komme med Forslag til Love for Øerne, hvilke senere faar sin Afgjørelse i den danske Rigsdag. Det har sine Møder i „*tingstova*" et lidet, rød-

Færøernes Lagtingsbygning.

malet Hus med hvide Vindueskanter og Torvtag. Repræsentanterne er samlet i seks Uger og har to Kroner om Dagen.

Den mest stemningsfulde Høitidelighed fandt Sted om Eftermiddagen under Voldene paa Tórshavn Skanse. Denne er nu nedlagt, men dens fire gjenværende Kanoner dundret for Anledningen kraftig løs over vore Hoder, betjente af

Færøernes eneste Militære, to gamle „Politister“ af den opløste Garnison. Det lille Fort rummer adskillige historiske Minder og har flere Gange været hærjet af Fienden, sidst af Engelskmændene i 1808.

Her talte Amtmanden for Lagtinget, Rigsdagsmand Patursson for Fædrelandet og en Student for Ungdommen, alle paa klingende færøisk. Og da det nystiftede Hornmusikkorps faldt ind med „Ja, vi elsker“, der var valgt som Melodi for en i Anledning Dagen skreven Sang til Færøerne, gik Tankerne uvilkaarlig over Havet til et Fjeldland — saa ligt det, der nu laa omkring mig i Kveldsolens Glans — høit, veirhaardt og stormomsust; med snedækte Tinder, skummende Fosse, grønne Bøer og dybe, stille Dale.

Til Norge . . . .

* * *

Skjønt Tórshavns Befolkning paa Olavsdagen strækker sig saa langt, den kan, med Husrum — en Familie havde engang 30 Gjæster — pleier der undertiden at komme saa mange Mennesker, at der er dem, som maa sove i sine Baade eller vandre omkring paa Gaderne om Natten. Men denne er saa lys, at man ofte kan læse Aviser ved 1-Tiden, og forresten er det tvilsomt, om der blir videre Søvn af. Færødansen gaar gjerne for sig, til Solen igjen kysser Øernes

Tinder, og ved Lagtingsfesten var ikke mindre end fire Lokaler stillet til Raadighed — selv „*tingstova*“. Her, hvor Amtmanden om Middagen havde præsideret med hvide Fjær i Hatten, deltog han selv i Dansen, og Presten, Doktoren og Apotekeren var med i Ringen, mens Folketingsmanden svinget sig spræk mellem Ungdommen og sang af fuld Hals.

Olavsfesten feires i flere Dage med Dans om Kveldene; thi det er sjelden, Landsbefolkningen har Anledning til at komme til Byen, ja, for manges Vedkommende kun denne ene Gang om Aaret. Man træffer her sammen med Kjendte fra de talrige, spredte beliggende Øer, og Ungdommen danser og morer sig af Hjertens Lyst som en behagelig Afveksling fra Livet i de ensomme Sjøbygder. I Tórshavns lille, tjærede Hotel, hvor jeg boede, holdt nu ogsaa flere af Lagtingsmændene til, og da jeg første Gang saa Landets Kaarne spise Grindehvalspæk med sort Skind paa, var jeg fristet til at stikke af. Men hvert Land har sine Skikke, og det „tranholdige“ staar jo her i Kurs hos baade Høi og Lav.

Et lidet Træk, der er karakteristisk for Gjæstfriheden i disse Festdage, blev jeg Vidne til under et Besøg hos en af Byens Familier. En Stund efter Middagen kom der fire unge Mennesker ind i Spisestuen og tog Plads paa Stolene nærmest Døren. De mælte ikke et Ord, men dette var ogsaa overflødigt, da det var let at forstaa, i hvilket Erinde de kom. Der blev nu

sat ind til dem, hvad Huset formaaet, hvorefter de spiste i dybeste Taushed, takket og gik. De var ukjendte af Husets Folk, og man har paa Færøerne al Grund til at si: „Det er ikke Olavsfest mere end én Gang om Aaret.“

* * *

Noget, som jeg særlig interesserede mig for at faa Kjendskab til, da jeg drog til Færøerne, var, hvordan Befolkningen stiller sig overfor Nordmændene. Jeg havde paa Forhaand hørt, at den er ualmindelig elskværdig, gjæstfri og forekommende mod dem, og under mit Ophold derborte havde jeg rigelig Anledning til at se, at saa er Tilfældet. Norske Sjøfolk og Hvalfangerne har ogsaa gjort denne Erfaring, og jeg tror, at de Nordmænd, som kommer did, vil bli forbauset over, hvor udpræget norsksindede Færøingerne egentlig er.

I et dansk Blad læste jeg engang om Færøerne, at de er som et Stykke Oltids-Norge, ikke blot i Natur, men ogsaa i Folkets hele Liv og Tænkemaade. *Nansen,* som besøgte Øerne paa sin Færd til Grønland, skriver om Folket: „Kommer vi til dem, vil vi endnu føle, det er Skud af vor egen Stamme, og meget har de endnu bevaret af den gamle norske Folkekarakter.“

At Færøingerne synes bedre om Nordmændene end om Danskerne er noget, jeg hørte ud-

talt selv af Danske, som i længere Tid havde boet derborte. Og det er naturligt nok; thi de har jo det meste af sin Historie sammen med os og tøer formelig op, naar de kommer til at tale om Norge. Det ligger i Folkelyndet. Som Islændingerne er de stolte af sin norske Afstamning, og ikke sjelden hører man, særlig Ungdommen med et Smil og et Skuldertræk omtale den eiendommelige Maade, hvorpaa de kom til at skilles fra sit rette Moderland.

Kjæk er Fjeldets raske Gut,
Havet giver Mod,
raskt i Aaren ruller
jo gjæve Nordmænds Blod —

synger Færøingen Sogneprest Holm. Og i sin *„Reise til Færøerne“* *) udbryder han ved Synet af Norges Kyst:

Der er *Norge!* Hurra! Nordens stolteste Land,
med de vældige Fjelde mod Sky;
ved det fraadende Hav, mellem Marker og Eng
smile Byer i Klippernes Ly.

Men Farvel! — Vi bort fra den skjærklædte Kyst,
bort fra Nordmandens fjeldbygte Strand,
til din Datter, o Norge, derhenne mod Vest,
til mit Fjeld, til mit elskede Land.

Se, din Hilsen nu gaar med den ilende Vind
fra dit Næs til den fjeldbygte Ø;
thi du har jo ei glemt, at en Nordmande-Æt
bygger hist bag den gyngende Sjø.

---

*) Mel.: Frithjofs Vikingebalk.

Nordmand kjender sit Blod i den veirslagne Kind,
ja, du kjender dit Maal i vor Mund!
Skjæbnen skilte os ad, men er Hjertet kun Et,
kommer engang vel Enhedens Stund.

En færøisk Bonde og Skald, *Jóan Petur uppi í Trøð,* havde *Noregi* saa kjært, som om det skulde været hans eget Fødeland og elsket de Minder, Nordmænd og Færøinger eier sammen. I hans Digte kommer denne Kjærlighed til Norge ofte frem, som man vil se af det lille Indledningsvers til Bogen.

Norske Sange er meget afholdte paa Øerne, ikke mindst Bjørnsons. Og „Millom Bakkar og Berg utmed Havet" og vore andre Landsmaals-Sange falder saa let og ligetil at synge for Færøingerne som for os herhjemme. En Kveld sad jeg nede paa Bryggen i Tórshavn med Seips Visebog og kom herunder til at læse op „Gud signe Norigs Land", som endnu er forholdsvis ny derborte. Da jeg var færdig, sa en gammel Fisker, som havde lyttet opmærksomt til: *„Hetta var frálíka vakurt; tað líkist almikið okkara máli!"* (Det var usigeligt fint; det ligner rent vor eget Sprog!)

Det vilde være ønskeligt, om der kunde bli mere aandeligt Samkvem mellem Færøinger og Nordmænd, end hidtil har været Tilfældet. Som man vil se af disse korte Skildringer, gir Slægtskabsfølelsen med Norge sig vedvarende stærkt tilkjende, og jeg føler mig overbevidst om, at enhver Nordmand, som kommer derbort, vil ha

Glæde og Udbytte heraf og faa se mangt et smukt Bevis paa færøisk Gjæstfrihed og Norskvenlighed.

Selv lærte jeg at holde meget af Færøingerne. Med Venlighed blev jeg modtat fra den første Dag, jeg opholdt mig blandt dem. Og da jeg saa de høie Fjeldøer blaane bort og svinde, mens „Skalingur“s og „Slattaratindur“s Toppe endnu skimtedes gjennem Solsiden, formet Tankerne sig som en sidste Hilsen til vore Frænder langt derude i det brusende Hav:

Færøyland farvel, farvel,
heim me stemner yver Bylgja,
ljose Minne vil meg fylgja
stillt paa kvite Maakeveng.
Enno dine Tindar blaa
sveipt i Gull eg klaart kan sjaa.
Baarebrus kring steinutt Strand
— Førjaland!

Noregshug i Bringa brenn
enn hjaa dine trauste Menn,
gamalt Maal til Høgbords sit,
kling so heimlegt, vent og fritt
— Fridoms Fana med i Lag
Olavs Dag.
— — — — —
Heil og sæl! Heil og sæl!
vaart Frendefolk!

JOHANSEN & NIELSENS BOGTRYKKERI

